

УДК 711.1

Косьмій М.М.к.ю.н., доцент, декан факультету архітектури, будівництва та дизайну
Приватний вищий навчальний заклад Університет Короля Данила, м. Івано-Франківськ

ВРАХУВАННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНОГО У ФОРМУВАННІ МОДЕЛЕЙ УДОСКОНАЛЕННЯ І РОЗВИТКУ УРБОСИСТЕМ

Анотація. У статті розкриваються теоретико-методологічні і практичні підходи до організації моделей удосконалення і розвитку просторових структур міста. Акцентується увага на урахуванні саме нематеріальних факторів, які є виявом духовності і відображають внутрішній світ людини. Реалізувати нематеріальне можливо шляхом досягнення гармонії, яка є закономірною в умовах поєднання матеріального і нематеріального. Встановлено, що інтеграція галузевих моделей та введення нематеріальних чинників у просторовому плануванні та архітектурно-містобудівній діяльності передбачає виявлення конфліктів у підходах до використання простору, розробку заходів з їх усунення.

Ключові слова: нематеріальне, просторова структура міста, урбосистема, моделі розвитку, гармонія.

Постановка проблеми

Просторова структура сучасного міста є надзвичайно динамічною, а її розвиток відбувається під впливом багатьох чинників, ключовими з яких є матеріальні та нематеріальні. Хоч ці чинники тісно взаємозалежні, ключовий аспект при організації просторової структури міста здійснювався саме на матеріальну складову, яка враховувала природньо-географічні, економіко-господарські та соціально-демографічні умови та ін. При цьому нематеріальне, що формується у духовному світі людей, є відображенням їхніх мистецьких уподобань, фізичних та психологічних переживань тощо, вимагають перенесення у реальний світ, і відповідно впливають на трансформацію простору в якому проживає людина. Сучасні українські вчені: Л.Бачинська [2] Г.Осиченко [5-6], А.Плешкановська [8], В.Тімохін [9] детально вивчають процеси трансформації просторової структури міста, акцентуючи увагу на матеріальному, і одночасно вказуючи на необхідність теоретико-методологічного урахування нематеріального.

З огляду на зазначене, науково актуальним видається потреба у формуванні та обґрунтуванні моделі удосконалення і розвитку просторової структури міста під впливом нематеріального.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Методологічною основою нашого дослідження стали праці Е. Аношкіної, Л. Бачинської, О. Василенко, І. Коротуна, Г. Осиченко, А. Осітнянка, А. Плешкановської, В. Тімохіна, І. Фоміна та ін.

Постановка завдання

Метою нашого дослідження є встановлення теоретичних, методологічних та практичних засад до формування моделі розвитку і удосконалення урбосистем на підставі врахування нематеріальних чинників.

Виклад основного матеріалу дослідження

Сформуванню ефективної моделі розвитку просторової структури міста можливо тільки на підставі обґрунтування глобальної мети та цілей розвитку міста. Обґрунтування перспектив розвитку міста і проектних рішень на основі вимог нематеріального орієнтує розвиток системи на розкриття унікальності його простору. Тоді цей підхід принципово змінюється. Первинними стають естетика міських ландшафтів, історична спадщина та соціогуманістичні характеристики спільноти, зростає значення специфічних умов і чинників, які погано піддаються формалізації й врахуванню при обґрунтуванні проектних рішень. При цьому незамінними стають експертні методи, які

в сьогоденній практиці недостатньо враховуються в обґрунтуванні проектних і управлінських рішень [3, с. 4]. Саме експертні методи є ефективними для обґрунтування варіантів та вибору кращого. Вони мають удосконалюватися і поступово замінювати громадські обговорення, які показують свою неефективність. Постає вимога добору експертів (їх професіоналізму та неупередженості) й обґрунтування об'єктивних критеріїв оцінки рішень за дач різного змісту та рівня. Від громади теж мають бути рекомендовані експерти для оцінки рішень.

Експертні методи особливо цінні при врахуванні нематеріального, зокрема, вони дозволяють:

а) встановити цілі та ієрархії цінностей – особа чи суспільство; матеріальне чи духовне; терпимість чи непримиренність; лідерство чи середнє положення;

б) визначити межі планів і амбіцій громади, влади і фахівців на основі аналізу й діагностики стану системи та її ресурсів;

в) врахувати зовнішні впливи, обґрунтувати і вибрати поведінки системи на зовні, тобто визначення місця системи в глобальних процесах.

Застосування експертних методів важливе на кожному етапі реалізації моделі розвитку просторової структури. Так, на першому етапі відбувається формування мети та побудови дерева цілей (від глобальної до рівня часткових цілей і завдань). На другому етапі, коли відбувається аналіз просторової ситуації та засобів, наявних для досягнення часткових цілей і загальної мети, визначається ієрархія часткових цілей та їх узгодження з ресурсами. Важливо узгодити кількісні показники і якісні характеристики, систематизувати чинники впливу. На третьому етапі (обґрунтування альтернатив досягнення цілей) – окреслюються обмеження (ресурсні, екологічні, моральні), які слід врахувати в процесі розвитку чи удосконалення просторової структури міста. На четвертому етапі (оцінка альтернатив та обґрунтований вибір рішення) потрібно узгодити оцінки та чинники розвитку просторової структури міста.

Охарактеризувавши етапи прийняття містобудівних рішень, можна формувати модель врахування нематеріального. На нашу думку, вона є протилежною прагматичній моделі. Тут важливою є категорія гармонії системи та критерій гармонійності. Цей критерій найбільш важлива властивість урбанізованої системи і є системною інваріантою. *Гармонійність системи* (від гр. скріплення, злагодження) – це струнка узгодженість частин єдиного цілого, співмірність окремих частин будівлі або архітек-

турного комплексу. На нашу думку, гармонійність урбанізованої системи – це сукупність позитивних характеристик системи, яка виражається насамперед мірою її корисності всередині та в надсистемі.

Гармонія передбачає поєднання різнорідних чи навіть протилежних елементів у єдину систему. Відповідно, пошук гармонії в процесі організації просторової структури урбосистем є закономірним в умовах поєднання матеріального і нематеріального. В архітектурі прийнято вживати поняття «гармонізації», основними принципами якої є 1) здатність створити образ міста; 2) компактність; 3) масштабність; 4) безпека; 5) комфортність [4, с. 21]. Ці принципи відповідають матеріальним чинникам, тоді, як нематеріальне формує гармонію сприйняття простору людиною, що в ньому проживає.

Існують різні моделі обґрунтування розвитку міст: еволюційного чи імпульсного розвитку; модель від досягнутого; прогнозно-цільова та стимулюючо-проблемна моделі тощо [7; 10]. Нами пропонується модель гармонійного розвитку містобудівних систем. Відповідно, важливими стають:

1) ознаки гармонійності як множина їх показників і якісних характеристик (характеристики базуються на потребах людини, передусім духовних, естетичних, а також на морально-етичних та інших характеристиках). При цьому не слід відривати кількісне і якісне, а формувати множину характеристик з них. Як інтегральний критерій нами обґрунтовано соціально-еколого-економічну гармонійність урбанізованої системи;

2) багатокритеріальна оцінка в моделюванні може бути здійснена методом наближення до еталону. Пропонується сформулювати еталон на кращих досягнутих значеннях системи;

3) запропонована модель і моделювання, а також багатокритеріальна оцінка дають можливість порівняння варіантів, їх оцінку та вибір найбільш наближеного до еталону.

Гармонійне моделювання містобудівної системи на основі нематеріального має відтворювати її основні властивості на моделі, зокрема:

1. *розміщення і формування системи центральних місць (головних елементів системи).* Для задач просторового планування та містобудівного проектування, наприклад, рівня територіальних громад, потрібно з'ясувати питання урбаністичної політики на регіональному рівні й визначення окремих центрів системи розселення на вищому ієрархічному рівні, дати відповідь на альтернативу «урбанізація – дезурбанізація» в регіоні та на конкретній території.

У містобудуванні статус центрального населеного пункту є також важливою етикеткою. Існує градація та ієрархія центральних населених пунктів з відповідними завданнями та перевагами. Головними критеріями виділення центральних поселень досі вважаються:

– кількість населення (мінімальне число для статусу центрального поселення, є неоднаковим у різноманітних країнах і регіонах);

– оснащеність поселення (рівень розвитку соціальної та інженерної інфраструктури);

– значення зони, на яку впливатиме центр у надсистемі (кількість мешканців, що проживають у межах зони впливу центрального поселення) з урахуванням фактора демографічних змін.

2) З питанням центральних поселень тісно пов'язане моделювання *транспортної доступності та розбудови структурних зв'язків на території*, в т. ч. і виділення зон поганої доступності до центрів. Існує ієрархічна система

сполучень, зокрема: рівень великомасштабних, міжрегіональних, регіональних і локальних сполучень.

У плануванні території та містобудівному проектуванні професійно опрацьовані, як правило, питання найвищого масштабу та розбудови транспортних комунікацій високої ієрархії. Оскільки значна частина просторового потенціалу знаходиться поза зонами впливу комунікацій високого рівня ієрархії, слід поглибити аналіз та деталізувати рішення (моделювання) транспортних зв'язків на нижчих ієрархічних рівнях.

3) *Виділення та формування рекреаційних територій.* Для моделювання просторової організації та розвитку містобудівних систем окремих територій та об'єктів важливе значення має рекреаційний потенціал. Ці питання розглядаються, як правило, на макрорівні в концепції схем просторового планування областей та великих рекреаційних територій. При розробці локальних планів (стратегія розвитку громад тощо), зокрема гірських, важливо враховувати статус і рекреаційну привабливість зон. Моделювання можна здійснити в такій послідовності: територіальні громади подають запит на отримання відповідного статусу (опираючись на наукові обґрунтування). Тут враховується система показників (чистота повітря, наявність мінеральних рекреаційних ресурсів, паркових зон, наявність і стан готелів та об'єктів відпочинку, туристичні маршрути, економічна значимість туризму для території, природна привабливість ландшафту, наявність місць, важливих для пізнавального туризму) тощо.

Як правило, ця множина характеристик і показників території може бути згрупована в критерії, які характеризують: значимість рекреації для території; природно-ландшафтну привабливість; культурно-історичну цінність; наявність рекреаційної інфраструктури; розвинутість соціальної та інженерної інфраструктури на території; вигідність положення, зокрема розвинутість зв'язків з іншими регіонами та на внутрішньообласному рівнях, близькість місць концентрації рекреантів.

На наступному етапі здійснюється оцінка території за інтегральними показниками наявного рекреаційного потенціалу та ефективністю його використання, а також складається карта привабливості й рекреаційного потенціалу ландшафту. Територіальна громада відповідно до обґрунтованих критеріїв оцінює свій потенціал, а шляхом попарного порівняння окремих складових визначає різні зони, важливі для рекреації (туризму).

На основі такого аналізу моделюються (обґрунтовуються) заходи з приведенням до відповідності рекреаційної інфраструктури, наприклад, готельного господарства у зонах з різним рекреаційним (туристичним) потенціалом. Нематеріальні складові в цьому аналізі й обґрунтуванні рішень відіграють особливе значення, зокрема, такі характеристики, як ментальність, активність, ініціативність та ін. мешканців. Вони включаються як в регіональний потенціал, так і в оцінку стану рекреаційної інфраструктури, окреслення перспектив розвитку нових видів рекреації.

4) *Моделювання охорони природи* в просторовому плануванні та містобудівній діяльності особливо актуально у зв'язку з унікальними природно-ландшафтними умовами регіону та загрозами їх збереження. Планування охорони природи в містобудуванні та архітектурі тісно пов'язане з формуванням рекреації та проектуванням, яке має виконуватись для різних територіальних рівнів: ландшафтна програма, рамкові ландшафтні плани для планування окремих регіонів, ландшафтні проекти для окремих територіальних громад. Зміст рамкових ландшафтних планів – взявши до уваги всю множину при-

родно-ландшафтних та умов землекористування, виявити конфлікти на території через призму охорони природи та обґрунтувати природоохоронні заходи в просторовій організації та розвитку територій. Така робота передбачає збір природоохоронних даних, аналіз наявних планів і конфліктів та прийняття на цій основі рішення стосовно важливості певних територій. Відбувається нанесення цієї інформації на карти, пристосування до методики моделювання та завдань архітектурно-містобудівного проектування.

У практиці визначення пріоритетних територій природоохоронних об'єктів відбувається шляхом їх нанесення на карту у визначених межах (національні парки, біосферні резервати, території захисту боліт, гніздування птахів, місця розселення видів). Об'єднуючи ці території, визначаються межі зон природоохоронних територій. По кожній з території формується таблиця даних, що її характеризують, описують наявні конфлікти та містять рекомендації (проектні пропозиції) щодо їх усунення.

Важливим є виділення цілісних (нерозділених) природних комплексів. Розглядаються ліси, сільськогосподарські угіддя, що не розділені дорогами і поселеннями та створюють цілісні природні комплекси. Ці території мають особливе значення для охорони природи і являються найважливішим шаром у природоохоронній інформації просторового планування та містобудівного проектування.

До цього розділу відноситься і моделювання захисту територій від техногенних та природних ризиків, зокрема паводків, та їх врахування в містобудуванні й архітектурі. Паводок – це тимчасове затоплення територій. Завдання захисту територій полягає у стримуванні паводку, запобіганні лиху, створення місць для води, де вона завдасть найменшої шкоди. Традиційно передбачаються і використовуються два види захисту:

- інженерний (греблі, дамби, протипаводкові мури).

Це приводить до розливу води в інших місцях, існує також загроза пошкодження інженерних споруд;

- незабудова заплав, який вважається більш природним протипаводковим захистом (незабудова і вільний розлив заплав, створення басейнів-польдерів для відведення води в часі паводку, збереження та відновлення природного стану води). Такий захист передбачає вилучення значних територій від інтенсивного (містобудівного, сільськогосподарського та ін.) використання з резервуванням їх під протипаводкові заходи.

Моделювання зон паводків для питань просторового планування передбачає: збір інформації про паводки на проєктованій території в минулому; аналіз території збору води (характер рельєфу, шляхи стану, висота паводків, потужність станів); аналіз ризиків затоплення; дослідження наявної інфраструктури, зокрема доріг, які будуть затоплені, що обмежить доїзд до окремих територій.

Обґрунтовуються, вибираються і впроваджуються ті заходи, які найдоцільніші в кожній конкретній ситуації, проте перевага надається природним заходам. Модель захисту території зобов'язує визначення зон затоплення і заборони забудови та трактування їх як умовні території, що піддаються ризикам. Окрім того, моделюються зони загроз паводків, а також території затоплення у випадку відмови інженерного захисту.

5) *Моделювання сільськогосподарської складової в просторовому плануванні та містобудуванні з урахуванням впливу нематеріального.* Підкреслимо, що для областей регіону характерний: низький рівень забезпечення населення сільськогосподарськими угіддями; подрібнена структура угідь; включення у їх структуру природних об'єктів; складність рельєфу для значної частини території облас-

ті; низький рівень ефективності використання та значний відсоток залишених земель.

Метою моделювання є обґрунтування рішень щодо виділення пріоритетних і умовних територій сільськогосподарського використання. Моделювання відбувається відповідно до розробленої методики і теоретичних засад у такій послідовності:

- на першому етапі передбачається впорядкування інформаційних даних. Існують вимоги: уникнення подвійної роботи і використання вже існуючих напрацювань; обґрунтованості результатів; орієнтації проєкту на перспективу і гармонійний розвиток;

- на другому етапі доцільно здійснити збір та систематизацію картографічних даних (карта придатності земель для сільськогосподарського використання, карта землегосподарського використання, карта землекористувачів та власників);

- третій етап – визначення пріоритетних, а також умовних територій;

- на завершальному етапі відбувається виконання плану сільськогосподарського землекористування.

Пріоритетні території сільськогосподарського використання – це землі вирощування багаторічних культур, сади, вирощування традиційних культур, площі у сівозміні для створення насінневого фонду. Їх моделювання передбачає виділення земель високої сільськогосподарської цінності, а також однорідних площ та узгодження земель різного режиму сільськогосподарського використання.

Критеріями для виділення територій як пріоритетних є: частка робочих місць у сільському господарстві в загальній кількості робочих місць та частка сільськогосподарського продукту у загальному валовому продукті території. У моделюванні сільського господарства нематеріальне є вирішальним і проявляється в поведінці людей, відношенні до власності та традицій, «землееконічності» менталітету мешканців різних територій.

6) *Моделювання індустріальних площ у плануванні та містобудівному проектуванні.* Ця частина роботи полягає у визначенні осей розвитку та виділених територій технопарків відповідно до спеціальних досліджень. Слід підкреслити, що існують вимоги до локалізації технопарків (має 5 км від автостради, поза населеними пунктами, поблизу центрального міста високого рівня тощо), а територія має відповідати вимогам до індустріальної забудови (мати відповідний рельєф, добрий зв'язок і залізничне сполучення).

На основі проведеного аналізу для задач моделювання складається характеристика вибраних ділянок за системою показників, зокрема: конфігурація, характер рельєфу, наявність води та заповідних територій, характеристика ґрунтів, інфраструктури, наявної забудови, віддалі до основних комунікацій, вокзалу, аеропорту тощо. На цій основі виконується підсумкова (комплексна) оцінка ділянки та розробляються варіанти підключення до зовнішніх транспортних комунікацій.

У плані розвитку територій визначаються ділянки локальних технопарків. Наявність таких напрацювань та їх розміщення в Інтернеті підвищує інтенсивну привабливість регіону та окремих територій. Моделювання скероване на пошук площ для індустріальних парків у масштабі області та визначення основних осей розвитку. На рівні локальних планів (окремих територіальних громад чи їх груп) відбувається конкретизація. Важливо, щоб ці пропозиції враховувалися і на рівні локального проектування та при опрацюванні генпланів населених пунктів.

Врахування нематеріальних чинників особливо ефективно проявляється на рівні вибору місця розташування

та проектування конкретних територій. Тут проявляється дія всіх складових нематеріальних чинників, зокрема законодавчі умови, вимоги складної системи власності на землі, тощо.

7) *Моделювання розвитку енергетичного та сировинно-го забезпечення* вирішується для кожного регіону індивідуально, а стосовно Карпатського перспективним є розвиток вітрової енергетики. Досвід європейських країн в організації цієї галузі особливо корисний, адже саме вітрова енергетика визнана пріоритетною. Необхідно спростити допуски для спорудження вітряків, надати матеріальну підтримку постачання вітрової енергії та сформувати рамкові умови її розвитку. У цій сфері виділяються дві групи проблем, які містять нематеріальну складову: ставлення громадськості та ситуація на окремих ділянках. За вихідну умову має бути взята вимога збільшення виробництва енергії на основі відновлювальних джерел.

Моделювання розвитку цієї сфери полягає у виборі ділянок, що базується на аналізі просторової ситуації – режиму вітрів (карта вітрів); наявності інфраструктури з можливістю під'єднання до мережі; створення ландшафтно-карти та виділення можливих ділянок для локалізації об'єктів; виявлення конфліктних ділянок і зон, у т.ч. естетичного, що пов'язується з руйнуванням ландшафтів (розселення – природа – загосподарювання); індивідуальний аналіз вибраних ділянок; визначення пріоритетних територій для використання для цмх цілей.

Аналіз ландшафтів передбачає вивчення естетики краєвидів; перспектив рекреаційного освоєння та атракційності ландшафтів. Більша частина краєвидів окремих зон включає у свій образ вітряки. Така галузева карта локалізації вітряків передбачає визначення зон пріоритетного та умовного використання з урахуванням вимог та обмежень, що істотно звужує зони цих територій. Обмеження стосуються буферних зон навколо населених пунктів, віддалі від доріг, трубопроводів, а також захисних зон аеропортів тощо.

Також слід мати на увазі, що моделювання розвитку системи передбачає узгодження різних інтересів, усунення можливих і наявних конфліктів, диференціацію територій за режимами використання. Це створює сприятливі умови для конкретизації проектних рішень забудови та використання територій, а також правил її «функціонально-правового зонування». Такий підхід дозволить об'єднати галузеві складові й пов'язати схеми планування

територій різної ієрархії з правилами, чіткіше обґрунтувати регламенти на забудову й використання територій з процедурно-правовими й іншими нематеріальними аспектами.

Висновки

Таким чином, у моделюванні містобудівних систем оцінку рішень доцільно здійснювати за цими критеріями гармонійності, кожен із яких включає й нематеріальні характеристики. Узагальнений критерій гармонійності виводимо за сумою часткових показників. Гармонійна система забезпечує найкращі співвідношення між цими складовими. Міра досконалості системи визначається як співвідношення реальної до потенційно-можливої гармонійності, тому гармонійна просторова організація – це ідеальні співвідношення між вимірами простору. Наприклад, невідповідні умови приводять до відсутності можливостей людини реалізувати свій потенціал. Таким чином ми обґрунтовуємо ідею компромісу в моделюванні розвитку містобудівних систем.

Нематеріальний феномен чітко пов'язаний з потребами людини. В людині закладена різноманітність і багаторівневість потреб (фізіологічних, соціальних, духовних). Потребам властива змінність, коли задоволення потреб на певному проміжку часу не означає їх усунення загалом. Потреби пов'язані не лише з затратами ресурсів, але й з розкриттям у духовній і культурній сферах та пов'язані з ментальністю народу. Відповідно, і моделювання розвитку містобудівних систем має базуватись на системі духовних і моральних цінностей. Український народ складається з багатьох груп, формування яких відбувалося під впливом різних культур. Можна констатувати багату і цікаву його культуру, яка має свій власний стрижень. Відповідно витворився і своєрідний тип просторової організації середовища екзистенції людей, власний тип організації простору житла та діяльності.

Інтеграція галузевих моделей та введення нематеріальних чинників у просторовому плануванні та архітектурно-містобудівній діяльності передбачає виявлення конфліктів у підходах до використання простору, розробку заходів з їх усунення. Це дозволить здійснити чітке зонування за пріоритетним та умовним використанням і виступає умовою розробки гуманізації забудови й використання територій, узгодження планувальних, функціональних та правових аспектів використання й охорони простору життєдіяльності людей.

Література

1. Аношкіна Е.Л., Страумит И.С., Аношкін П.А. Пространственная модель современного города. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/prostranstvennaya-kompyuternaya-model-goroda>.
2. Бачинська Л.Г. Ідеологічна трансформація образу архітектурного об'єкта як відображення динаміки суспільно-політичних умов. International Scientific and Practical Conference World science, 2017. №1. Р. 43-52.
3. Василенко О.Б. Методи дослідження світлової складової архітектурних систем. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування* : наук.-техн. зб. Київ : КНУБА, 2016. Вип. 42. С. 5-10.
4. Коротун І. В. Основи гармонізації архітектурного середовища. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*. 2014. № 793. С. 19-26.
5. Осиченко Г. О. Модель естетичного сприйняття міського середовища. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук.-техн. збірник*. К.: КНУБА, 2012. Вип. 29. С. 263–270.
6. Осиченко Г. О. Структура естетичної оцінки міського середовища. *Містобудування та територіальне планування*. 2012. Вип. 46. С. 422-429. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/MTP_2012_46_60.
7. Осітянко Андрій Петрович. Оптимізація управління територіальним розвитком міста: Дис... д-ра техн. наук: 05.23.20 / Київський національний ун-т будівництва і архітектури. К., 2002. 373 с.
8. Плешкановська А.М. Методологія комплексної реконструкції міста. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра техн. наук : 05.23.20. Київ, 2013. 40 с.
9. Тімохін В. Проблеми і принципи реконструкції сучасного міського середовища. *Досвід та перспективи розвитку міст України*. 2014. Вип. 26. С. 15-25. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dprmu_2014_26_4.
10. Фомін І.О. Основи теорії містобудування. К.: Наукова думка, 1997. 191 с.

References

1. Anoshkina E.L., Straumit I.S., Anoshkin P.A. Prostranstvennaya model sovremennogo goroda. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/prostranstvennaya-kompyuternaya-model-goroda>.
2. Bachynska L.H. Ideolohichna trd Practical Conference World science, 2017. №1. R. 43-52.
3. Vasylenko O.B. Metody doslidzhennia svitlovoi skladovoi arkhitekturnykh system. Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia : nauk.-tekhn. zb. Kyiv : KNUBA, 2016. Vyp. 42. S. 5-10.
4. Korotun I. V. Osnovy harmonizatsii arkhitekturnoho seredovyscha. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnik». Arkhitektura. 2014. № 793. S. 19-26.
5. Osychenko H. O. Model estetychnoho spryiniattia miskoho seredovyscha. Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia: Nauk.-tekhn. zbirnyk. K.: KNUBA, 2012. Vyp. 29. S. 263–270.
6. Osychenko H. O. Struktura estetychnoi otsinky miskoho seredovyscha. Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia. 2012. Vyp. 46. S. 422-429. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/MTP_2012_46_60.
7. Ositnianko Andrii Petrovych. Optyimizatsiia upravlinnia terytorialnym rozvytkom mista: Dys... d-ra tekhn. nauk: 05.23.20 / Kyivskiy natsionalnyi un-t budivnytstva i arkhitektury. K., 2002. 373 s.
8. Pleshkanovska A.M. Metodolohiia kompleksnoi rekonstruktsii mista. Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia d-ra tekhn. nauk : 05.23.20. Kyiv, 2013. 40 s.
9. Timokhin V. Problemy i pryntsyipy rekonstruktsii suchasnoho miskoho seredovyscha. Dosvid ta perspektyvy rozvytku mist Ukrainy. 2014. Vyp. 26. S. 15-25. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dprmu_2014_26_4.
10. Fomin I.O. Osnovy teorii mistobuduvannia. K.: Naukova dumka, 1997. 191 s.

УЧЕТ НЕМАТЕРИАЛЬНОГО В ФОРМИРОВАНИИ МОДЕЛИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ УРБОСИСТЕМ

Аннотация. В статье раскрываются теоретико-методологические и практические подходы к организации моделей совершенствования и развития пространственных структур города. Акцентируется внимание на учете именно нематериальных факторов, которые являются проявлением духовности и отражают внутренний мир человека. Реализовать нематериальное возможно путем достижения гармонии, которая является закономерной в условиях сочетания материального и нематериального. Установлено, что интеграция отраслевых моделей и введение нематериальных факторов в пространственном планировании и архитектурно-градостроительной деятельности предполагает выявление конфликтов в подходах к использованию пространства, разработку мероприятий по их устранению.

Ключевые слова: нематериальное, пространственная структура города, урбосистема, модели развития, гармония.

М.М. Косьмий

к.ю.н., доцент, декан факультета архитектуры, строительства и дизайна

Частное высшее учебное заведение Университет Короля Данила, г. Ивано-Франковск

TAKING INTO ACCOUNT OF THE INTANGIBLE IN THE FORMATION OF A MODEL OF IMPROVEMENT AND DEVELOPMENT OF URBOSYSTEMS

Abstract. The article reveals theoretical, methodological and practical approaches to organizing models for improving and developing the spatial structures of the city. Attention is focused on taking into account the non-material factors, which are a manifestation of spirituality and reflect the inner world of a person. It is possible to realize the intangible by achieving harmony, which is natural in a combination of the material and the intangible. It was found that the integration of industry models and the introduction of intangible factors in spatial planning and architectural and urban planning activities involves identifying conflicts in approaches to the use of space, the development of measures to eliminate them.

Key words: intangible, spatial structure of the city, urban system, development models, harmony.

М.М. Kosmii

Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor, Dean of the Faculty of Architecture, Construction and Design

Private Higher Educational Institution King Danylo University, Ivano-Frankivsk